TEKST: RIA HÖRTER - MET DANK AAN ANDRE HEUZER
ILLUSTRATIES: ANDRE HEUZER, MAUREEN SWART EN HANNIE WARENDORF

Veelzijdig herdershond van het Portugese eiland Terceira

Barbado da Terceira

Tijdens de Dogshow Maastricht, op 24 en 25 september, heeft de Stichting Hondententoonstelling Maastricht en de Vereniging Portugese Rashonden NL een presentatie verzorgd van de Barbado da Terceira. Een Portugees hondenras dat in 2005 voor het eerst op een hondententoonstelling in Portugal is te zien en dat pas sinds 2012 in ons land is.

De eilandengroep van de Azoren bestaat uit 17 eilanden, waarvan er negen zijn bewoond. Dit is het eiland Terceira.

Met de Portugese en Nederlandse vlaggen poseren de beste Barbado's met John Wauben (links) en Rony Doedijns (rechts). Eveneens rechts de promotor van het ras in Nederland, Andre Heuzer.

Ook in Onze Hond kunt u kennismaken met een ras waarvan de geschiedenis – zegt men – teruggaat tot 1500. Ondergebracht in rasgroep 1, telt de Barbado da Terceira wereldwijd zo'n 1400 honden.

DRAAISTAART

Bijna 1400 kilometer ten westen van het Iberisch schiereiland ligt de eilandengroep van de Azoren (Portugees: Ilhas dos Açores). Ze bestaan uit 17 eilanden, waarvan er 9 zijn bewoond. De Azoren vormen een autonome regio van Portugal met als hoofdstad Ponta Delgada, gelegen op het eiland São Miguel. Een vergissing die op de loer ligt is dat de Barbado wordt verward met de Cão de Fila de Terceira, ook bekend als Rabo Torte (draaistaart). Dat is een middelgrote Molosser, die zo goed als uitgestorven is. Het Iberische schiereiland heeft al diverse nationale, internationale en nog niet erkende hondenrassen opgeleverd. Van het Spaanse eiland Mallora kennen we de Perro de Pastor Mallorquín (Ca de Bestiar). Van de Canarische Eilanden de Podenco Canario en de Perro de Presa Canario. Van de eilanden Mallorca, Ibiza, Menorca en Formentera stamt de Podenco Ibicenco. En aan de Portugese eilanden van de Azoren hebben we de Cão Fila

Jubila Bruxa da Estrela do Mar, roepnaam Bruxa. Op de foto 13 maanden oud en nog niet volgroeid. Dat duurt bij de Barbado's circa twee jaar. De foto is genomen in Portugal.

de São Miguel (van het eiland São Miguel) en nu de Barbado da Terceira (van het eiland Terceira) te danken. Laatstgenoemde staat nog aan het begin van de weg die leidt naar een FCI erkenning. De Portugese Kennel Club, de Clube Português de Canicultura (CPC) heeft het ras in 2004 voorlopig erkend (http://www.cpc.pt/).
Eind 2013 wordt in Santarém, in midden Portugal, door een groep eigenaren van de Barbado de rasvereniging Clube Português do Babado da Terceira (CPBT) opgericht (http://www.cpbt.pt/home). Het doel van de Portugese rasvereniging is de definitieve vaststelling van de rasstandaard en de internationale erkenning door de Fédération Cynologique Internationale (FCI).

HENRIQUE 'O NAVEGADOR'

Eeuwenlang worden de Azoren gebruikt als 'tussenstop' voor de schepen tussen Amerika en het Europese vasteland en vice versa. Nadat er diverse malen voet aan wal – in de letterlijke betekenis – op de eilanden is gezet, wordt over het algemeen – en zeker door de Portugezen zelf – Gonçalo Velho Cabral gezien als de 'herontdekker'. De Carthagers, Noormannen en de Arabieren zijn de Portugezen weliswaar voor, maar zij stichten er geen blijvende kolonies. Terceira wordt in 1451 ontdekt door Diogo de Teive. Hij reist in

Er zijn in Portugal nog meer onbekende rassen te ontdekken, bij voorbeeld de **Cão do Barrocal Algarvio** en de **Cão de Gado Transmontano**, respectievelijk een type Podengo uit de Algarve en een Mastiffachtige uit Trás-os-Montes, de meest afgelegen streek in noordoost Portugal.

Mago da Quinta dos Salgueiros. Een reutje van vijf en een halve maand en nog duidelijk een pup. Gefotografeerd na een heerlijk partijtje graven in het zand (2014).

opdracht van de Portugese koning Henrique 'o Navegador' (Hendrik de Zeevaarder; 1390-1460). In tegenstelling tot zijn bijnaam reist de koning zelf niet veel, maar hij stuurt Portugese schepen erop uit om nieuw land te ontdekken en er kolonies te stichten. Ook Terceira wordt gekoloniseerd en de Teive noemt het eiland Jesus Cristo; later wordt het omgedoopt in Terceira. De hoofdstad is Angra do Heroísmo en staat nu op de werelderfgoed lijst van de UNESCO.
De Spaanse en Portugese eilanden in de Atlantische Oceaan en de Middellandse Zee kennen diverse hondenrassen wiens oorsprong op het vasteland van Europa ligt. Schilderijen uit de 17de en 18de eeuw laten types zien die een duidelijke link met de 'eilandhonden' hebben. Niet verwonderlijk, want naar alle koloniën, vooral in de Portugese en Spaanse, hebben kolonisten hun eigen honden meegebracht, die zich vaak vermengen met de lokale honden en

Deze foto is genomen in Bordeira, Portugal. De drie Barbado's da Terceira zijn geïmporteerd door en eigendom van Andre Heuzer en Maureen Swart in Almere. Zij zijn de promotors van dit ras.

Twee Bardado teven. Rechts Bruxa, die een zachte, zijdeachtige vacht heeft. Links Sininho, die 3 centimeter boven de standaard is, een gele vacht heeft en gecoupeerde oren. Haar vacht is 'stokachtiger' en ruwer. Andre Heuzer: 'Het lijkt of ze allemaal ander haar hebben.'

waaruit uiteindelijk nieuwe hondenrassen ontstaan.

ALLEMAAL SPECULATIE

Bij de Barbado da Terceira ligt het een tikje anders. Hier geen schilderijen van Europese voorouders, althans ik heb ze niet kunnen vinden. Vanwege de grote hoeveelheid (wilde) runderen is er behoefte aan een werkhond met talent voor het hoeden en drijven. Net als bij de andere Portugese en Spaanse 'eilandhonden' is de afstamming van de Barbado da Terceira gebouwd op veronderstellingen. Gezien het uiterlijk van deze middelgrote, langharige waak- en drijfhond – met een baard – worden grote Griffons en de Barbet (allebei jachthonden) als mogelijke voorvaderen genoemd. Echter, de Barbado is veel meer gericht op het hoeden en drijven van vee dan op de jacht en daarmee komt direct een ander Portugees ras in beeld waarmee hij verwant lijkt te zijn: de Cão da Serra de Aires, een Portugese waak- en herdershond, die in hoofdtype aan de Barbado doet denken. Ook de Spaanse Gos d'Atura Català (Perro de Pastor Catalán, Catalaanse Herder) en de Pyreneese Herdershond delen hun fysieke kenmerken met de Barbado. En, hoe vreemd het ook klinkt, op het eerste gezicht lijkt de Barbado ook op een Bouvier.

Als Portugese fokkers belangstelling willen kweken en shows willen bezoeken in de rest van Europa, dan zal men moeten stoppen met het couperen van oren en staarten.

Een andere theorie is dat de Barbado direct afkomstig is van de oude, middelgrote, langharige hoeders van vee, die in de 16de en 17de eeuw in geheel Europa voorkomen en met kolonisten meekomen naar Terceira. Hoe dan ook, veel speculatie, die niet direct wordt ondersteund door oude documenten of afbeeldingen. Omdat de Azoren in de 16de en 17de eeuw onder Spaans bewind staan, komen er behalve Portugese ook Spaanse honden naar Terceira. Opmerkelijk is het feit dat er sinds de 15de eeuw

Bruxa met honingkleurige ogen. Keurmeesters zien liever iets donkerder ogen en bij gelijke kwaliteit wint de hond met donkere ogen. Op deze foto is Bruxa 1 jaar.

Mago da Quinta dos Salgueiros, de derde volwassen Barbado bij de Heuzers, gefotografeerd op een Portugees winterstrand. Een mooi, maar nog niet volgroeid reuenhoofd. Mago scoort hoog in 2016 in zijn thuisland en is onderweg naar het Portugese kampioenschap.

ook Vlamingen op het eiland wonen. Hebben zij de Vlaamse Koehond – beter bekend als de Bouvier – mee naar het eiland gebracht? Een interessante theorie.

'LAAG-' EN 'HOOGBIJTEND'

De Barbado da Terceira is dus in eerste instantie een veedrijver. Met zijn wendbare lichaam drijft hij het vee; onwillig (melk)vee wordt lichtjes in de hak gecorrigeerd ('laagbijtend'), wilde runderen maken kennis met een 'hoogbijtende' Terceira. Behalve voor het drijven van runderen wordt de Barbado ook voor het hoeden van schapen en geiten gebruikt. Nu zijn werkzaamheden in het veld op het vasteland door de jaren heen minder zijn geworden, kan hij huis en haard bewaken en een prettige gezelschapshond zijn. Echter, op Terceira is het hoeden van vee nog heel gebruikelijk. Het ras is nu aanwezig in Portugal, Oostenrijk, Finland, Frankrijk, de VS en Nederland; in Nederland is hun aantal op dit moment (november 2016) circa 40. In Frankrijk worden Barbado's ingeschreven in het Livre de Attente, een soort Voorlopig Register van het Franse stamboek, het Livre des Origines Français (LOF).
De rasstandaard van de Barbado is te lezen op: http://www.aradik.net/barbado/standard.html

Andre Heuzer met zijn drie uit Portugal geïmporteerde Barbado's, gefotografeerd na met elkaar te hebben gespeeld in de bossen bij Driebergen. Van links naar rechts: Sininho (2 jaar), Bruxa (3 jaar) en het reutje Mago (5 maanden). Er is verschil tussen Sininho, die stamt uit werklijnen, Mago uit de 'vastelandslijn' en Bruxa uit de 'Azorenlijn'. (Foto: Maureen Swart).

Foto: vom Salamanderpark

Een Barbado da Terceira? Nee, een Cão da Serra de Aires.

Een Barbado da Terceira? Nee, een Gos d'Atura Català.

Een Barbado da Terceira? Nee, een Pyreneese Herdershond.

Keurmeester Rony Doedijns op de show in Maastricht met de beste reu en teef van de Barbado da Terceira.

HOMOGENITEIT

Wordt het ras in ons land officieel gepresenteerd op de tentoonstelling in Maastricht, op Terceira en in Portugal is zijn verschijning al lang niet meer bijzonder. Op het vasteland zijn er op shows soms rond de 30 Barbado's ingeschreven.
Zowel op Terceira als op het vasteland van Portugal is men vanaf de jaren negentig van de vorige eeuw al bezig met de voorbereidingen voor een nationale erkenning – een opstapje naar een internationale erkenning als rashond door de FCI. Bij die voorbereidingen spelen wetenschappers en gedelegeerden van de Portugese Kennel Club een rol. Er verschijnen rapporten en publicaties over het ras; bij een (inter) nationale erkenning moet er binnen het te erkennen ras voldoende homogeniteit in de populatie zijn. Homogeniteit betekent letterlijk 'van gelijke aard'; bij de opbouw van een nieuw ras is die 'gelijke aard' van grote betekenis. Er moeten voldoende onverwante bloedlijnen zijn wil men bij het fokken niet worden geconfronteerd met (totaal) verschillende types als nakomelingen en een te kleine genenpool met alle problemen van dien. En intussen laten fokkers en eigenaars van zich horen, bijvoorbeeld op Facebook en andere sociale media.

PORTUGAL-GEK

Andre Heuzer en Maureen Swart uit Almere zijn allebei, zoals ze zich zelf noemen, 'Portugal-gek'. Jarenlang hebben ze asielhonden en op zoek naar een Portugese Waterhond stuiten ze op een Barbado da Terceira. Nadat ze een aantal Youtube video's hebben gezien, wordt er contact gelegd met de kennel Estrela do Mar in Lagos (Portugal). Een berichtje dat er pups zijn geboren is de aanleiding voor een bezoekje, in november 2011. De beslissing is snel gemaakt en hun keuze valt op *Jubila Bruxa da Estrela do Mar*. Een tweede en derde volgen: *Fada Sininho de Monte de Magos* en *Mago da Quinta dos Salgueiros*, een teef en een reu. Uit het eerste (en tot nu toe enige) nest met 7 pups – waarvoor een Portugese stamboom kon worden verkregen – is in 2015 een teefje aangehouden, *Sonho de Deusa* – droom van de godin. Een kennelnaam hebben de Heuzers al: *Floresta dos Sonhos*.

Een schitterende foto, waarop de drie vachtkleuren heel goed te zien zijn. Amarello (geel) komt het minste voor. Zwart en wit veel vaker.

Barbado's zijn dol op water, maar geven de voorkeur aan rivieren en sloten boven de zee. Deze foto is gemaakt in Bardeiro (Portugal), in de winter van 2014 en in een soort van estuado, een delta. Niemand wil als eerste de stok loslaten.

Heel bijzonder is dat de CPC en de Raad van Beheer (RvB) een soort tijdelijke regeling hebben getroffen. De RvB chipt de honden en neemt DNA af en de CPC levert de stambomen.
Inmiddels is er in 2014 in Nederland een rasvereniging opgericht; Andre Heuzer is voorzitter van de *Vereniging Portugese Rashonden NL* (VPRN; www.portugeserashonden.nl). Op de website wordt vermeld dat 'de nieuwe vereniging van plan is om snel de banden met de Raad van Beheer aan te halen en erkenning te verkrijgen.'

'COMBINATIEVERENIGING'

'De VPRN is', aldus voorzitter Andre Heuzer, *'een echte rasvereniging met bijna 50 leden. We willen voor erkenning gaan als de 60 zijn gepasseerd. Het Verenigingsfokreglement is aangenomen door de ALV, net als de statuten en het huishoudelijk reglement. Ik hoop dit najaar de erkenning in werking te zetten, samen met mijn medebestuursleden.'*
Hij vervolgt: *'Met relatief weinig Portugese rassen in Nederland hebben we juist gekozen voor een 'combinatievereniging'. Inmiddels zijn op drie na alle rassen vertegenwoordigd.'*
Men heeft grootse plannen zoals het geven van opleidingen om keurmeesters te kunnen 'afleveren'.
Andre Heuzer: *'Van belang is het in stand houden of verbeteren van de gezondheid. Omdat er zo weinig honden zijn, zijn we "extra" streng op het fokreglement. Geen inteelt, een zo laag mogelijke inteeltcoëfficiënt, screenen op ziektes en het uitwisselen van informatie over ziektes.'*
Vrijwel alle foto's bij dit artikel zijn genomen door Andre Heuzer. Hij en zijn partner, Maureen Swart, zijn bevlogen promotors van het ras en op http://www.barbadodaterceira.nl is meer over hen te lezen.

RUSTIEKE HOND

Eigenlijk is de Barbado al eerder in Nederland gepresenteerd. Bijvoorbeeld op de Winner 2014, waar de Heuzers met twee honden present zijn in de rassenparade; voorts op de Hanzeshow in Zwolle 2015, waar de presentatie van 'bijzondere rassen' op het programma staat.
De eerste indruk van een Barbado is een rustieke hond met een gespierd lichaam, dat iets langer is dan hoog. De schouderhoogte is 52 tot 58 cm voor de reuen en 48 tot 54 cm voor de teven.
De vacht is overvloedig, lang

en golvend. Het geeft de hond een 'teddybeerachtige' uitstraling. De vachtkleuren zijn zwart, grijs, beige en geel in verschillende tinten, van donker tot gebroken wit. Bruin en merle zijn niet toegestaan. De staart is middelhoog tot laag aangezet en wordt traditioneel, in landen waar dat nog is toegestaan, gecoupeerd. Hetzelfde geldt voor de oren. Wanneer de hond aandachtig kijkt of luistert, wordt het oor omhoog gezet en naar voren gevouwen. Het geeft hen een komisch aanzien.
Zoals al ter sprake is gekomen, is de Barbado da Terceira een veelzijdige hond. Daarbij komt dat hij niet moeilijk is te trainen, een grote 'will to please' en een groot leervermogen heeft. Hij is mensgericht en onthoudt de dingen snel. De Barbado is geen kennelhond, dat wil zeggen dat hij zeer mensgericht is en graag als lid van het gezin wil worden behandeld.
Al deze positieve eigenschappen nemen niet weg dat zijn opvoeding zeer consistent moet zijn. Wat gisteren niet mocht, mag vandaag ook niet. De Barbado is beslist geen 'beginnershond'; in de diverse beschrijvingen van het temperament komt een tegenstrijdigheid voor: volgzaam en eigenzinnig. Het laatste is absoluut het geval. Het uiterlijk van deze oersterke knuffelbeer bedriegt. ■

Bruxa krijgt in 2015 haar eerste nest. Zeven pups, allemaal gezond en allemaal zwartgrijs tan point. Vanaf de dekking tot het spenen, alles is zonder hulp gedaan met uitzondering van een beetje morele steun van de fokkers.

Een prachtig gezicht in een feestelijke ring: een lange rij Barbado's da Terceira, een Portugees ras dat nationaal is erkend en streeft naar een internationale erkenning door de FCI.